

A női-teológia – az emberi méltóság teológiája

A Magyar Teológusnők Ökumenikus Egyesülete 2000-ben jött létre Magyarországon, egy nemzetközi szervezet az ESWTR (Teológusnők Európai Társasága) magyar szekciójaként. Az ESWTR 1986-ban alakult Svájcban, azzal a céllal, hogy a teológiai kutatásban tevékeny nőket bekapcsolja egy európai szintű hálózatba, amely a tudományos konferenciák és évkönyvek révén egyrészt tudományos fórumot, másrészt élő közösséget is képez. Az ESTWR jelenleg több, mint 20 európai országban van aktívan jelen és mintegy 500 tagok számlál. A nemzetközi konferenciák két évente kerülnek megrendezésre, amelyek aktuális teológiai kérdésekkel, és a feminista-teológiai kutatás legújabb eredményeivel foglalkoznak. Ezeknek a konferenciáknak mindig más-más ország ad otthont, fűszerezve a tudományos programot az adott ország kulturális értékeinek bemutatásával.

2005-ben Budapesten került megrendezésre a 11. Nemzetközi ESWTR Konferencia „Hídépítés a sokszínű Európában” címmel. A konferencia szervezői fontosnak tartották, hogy a nagy európai szervezetnek egy kis „kelet-európai” látásmódot adjon, hisz Magyarország és a magyar teológia úgy része az európai-teológiának, hogy sajátos kérdésekkel foglalkozik, szemlélete, mentalitása eltér a nyugati modelltől. De ha európai-teológiáról beszélünk akkor ahhoz nemcsak a nyugati irányzatok tartoznak hozzá, a maguk igényeivel, problémakörével, hanem az a fajta „gondolkodásbeli másság” is, amely a sajátos keleti-európai valóság, társadalmaink és egyházaink miliőjének szüleménye.

A nagy nemzetközi konferenciák mellett, kisebb regionális konferenciák segítik a rendszeres tapasztalatcserét és a tagok szellemi, spirituális gazdagodását. Nagy örömeinkre szolgál, hogy 2010-ben a magyar csapat kapta meg a kelet-közép-európai konferencia megrendezésének lehetőségét. A konferencia helyszíne Budapest lesz, intézményi háttere pedig Dr. Jutta Hausmann professzornővel együttműködve az Evangélikus Hittudományi Egyetem. A konferencia témája: „A bibliai antropológia és annak társadalmi vonatkozásai”.

A kérdésnek van egy nagyon súlyos gyakorlati vonatkozása a magyar társadalom életében: a nők ellen elkövetett verbális-testi-lelki erőszak és a nőellenes diszkrimináció legkülönbözőbb formáinak megengedhetetlenül magas számaránya. Ma Magyarországon a családon belüli erőszak élete során legalább egymillió nőt és a hozzájuk tartozó gyerekeket érint. Az erőszak és megfélemlítettség ördögi büvköréből azért olyan nehéz kitörni az érintett nőknek, mert a családi szocializáció révén beléjük ivódott ill. az átélt traumák olyan súlyos önértékelési problémákat okoznak, ami miatt ezek a nők nem merik elhinni magukról, hogy ők valójában sokkal többet érdemelnek, nekik is jár az emberi méltóság és megbecsülés. Ezért félnek bármin is változtatni vagy a változáshoz külső segítséget kérni.

Amit a női-teológia és a női-teológus tehet ennek a nagyon súlyos helyzetnek az orvoslásáért az az, hogy mint szellemi irányadó a nők elé tárja a Biblia sajátos antropológiáját, emberképét, melyben a férfi és nő egyaránt Isten képére teremtett, egyenlő méltósággal, értékekkel rendelkező Isten által akart és szeretett lény, mindenféle megkülönböztetés nélkül! És felmutatja, hogy a nők elleni diszkrimináció a társadalmi együttélés egyik legsúlyosabb, égbe kiáltó bűnei közé tartozik.

A különféle felekezetekhez tartozó keresztény egyházak éppen női teológusaik segítségét igénybe véve tudnak társadalmi kritikát gyakorolni, ami a feminista-teológia gondolkodás egyik nagyon fontos célkitűzése. Az Egyházak, melyek hierarchikus intézményi felépítményük mellett Jézus szándékából adódóan mégis elsősorban „testvéri közösségek”, nem vállalhatnak részt, csak tiltakozó fellépésükkel a nőket érő diszkrimináció

megnyilvánulásaiban. Az egyházakon belüli nőmozgalom egy olyan fórum, melyben a radikális társadalom kritika gyakorlása mellett, a felszabadítás gondolata érződik. Ebből következően a női-teológia valódi empátiát tanúsít az elnyomottak iránt (nemre, fajra, felekezetre vagy bármi egyébre való tekintettel) és ezáltal forradalmasítja az erkölcssteológiát. Olyan értékeket hordoz, mint az érzék a konkrétumokra, az együttérzés, a könnyedség közvetlen kapcsolatok teremtésére. A női-teológiai gondolkodás lehet éppúgy intellektuális, tudós művek sorozatait megalkotó, mint a hagyományos férfi-teológia. De lehet egészen más is: kontemplatív, intuitív, költői.

A feminista szentírásértelmezés építő jellegét emeli ki a Pápai Biblikus Bizottság által kiadott „Szentírásmagyarázat az Egyházban” c. dokumentum (1993):

„A feminista egzegézisnek számos pozitív mellékhatása van. Létrejötté óta a nők aktívabban vesznek részt az egzegétikai kutatásban. Gyakran a férfiaknál jobban sikerült észrevenniük a nők jelenlétét, jelentőségét és szerepét a Szentírásban, a kereszténység kezdeti történetében és az Egyházban. Annak a modern kulturális látókörnek alapján, amely nagyobb figyelmet szentel a nő méltóságának és szerepének mind a társadalomban, mind az Egyházban, új kérdéseket teszünk fel a bibliai szövegnek. Ezek új felfedezésekre adnak alkalmat. A női érzékenység talál és kijavít olyan elterjedt értelmezéseket, amelyek célzatosak és arra irányulnak, hogy igazolják a férfiak uralmát a nők felett.”

Szeretném kicsit bővebben is bemutatni a Magyar Teológusnő Egyesület tevékenységét. Jelenleg körülbelül 15 tagunk van, akik mindannyian különféle keresztény felekezethez tartozó teológusnők, hittanárok, lelkipásztori munkában tevékenyen résztvevő lelkésznők és világiak. De nyitottak vagyunk a határtudományok művelői iránt is: szociológia, pszichológia, pedagógia stb. Nem tagként, hanem hallgatóként vagy szimpatizánsként pedig bárki résztvehet találkozóinkon.

A 2007-es újralakulásunkat követően elsősorban olyan tudományos körként működünk, ami teret és lehetőséget biztosít egy olyan ökumenikus párbeszéd és teológiai együttgondolkodás számára, ahol egyrészt Gender-kérdésekkel foglalkozunk, másrészt ki-ki a saját szakterületének vagy munkájának bölcs tapasztalataival gazdagítja a többieket. Rendszeres találkozónk a szabad gondolkodás és kérdésfeltevés fóruma, ahol nemcsak teológiailag, de spirituálisan is töltekezhetünk. Az ökumenikus nyitottságot azzal éljük meg, hogy a közös hit hullámhosszán maradvá sosem azt keressük, ami elválaszt, hanem ami összeköt bennünket. Tükrök lehetünk egymás számára, amennyiben egyházaink gondjaiban saját egyházunkra és önmagunkra ismerhetünk. Sajnos gyűléseink termében a közös asztal, amely körül ott ülnek a különböző keresztény felekezetek képviselői, sőt még egy zsidó hittudós is nem KERÉK, pedig ez jobban szimbolizálná azt a kölcsönös megbecsülést és nyitottságot, amivel egymáshoz viszonyulunk. Saját politikai helyzetünkből ill. jobban mondva „helyzetlenségünkből” adódóan nemcsak az elvek szintjén, hanem a gyakorlatban is megélhetjük azt, hogy Isten gazdagsága a sokszínűségben tükröződik vissza a leginkább. Úgy tudunk beszélgetni a hit és az élet kritikus és nehéz kérdéseiről, hogy tudjuk nem kell feltétlenül egyetértenünk mindenben ahhoz, hogy dialógusban tudjunk maradni egymással. Ha az igazság abszolutizálásának görcsös kényszere távol marad a párbeszédétől, akkor tud az igazán szabad és termékeny lenni. Olyan közösség vagyunk, ami sajátos sorsközösségünk összekötő kapcsa mellett tudatosan vállalt elköteleződés is egymás iránt. Egyfajta erőközpont ebben a nagyon nem „isteni” módon szerveződő világban, problémákkal és nehézségekkel küzdő egyházainkban, mely bennünket teológusnőit is az elismerés és félelem ambivalenciájával szemlél. Egyesületünk „magyar”, azaz elsősorban olyan kérdésekkel

foglalkozunk, amelyek itt és most közvetlen környezetünkben, a magyar társadalom és magyar egyházaink miliójében keletkeznek.

A Magyar Teológusnő Egyesület mindig emlékeiben őrzi múltját és mindazokat, akik tevékenyen résztvettek és résztvesznek ma is abban, hogy női-szolgálatunk és gondolkodásunk egy boldogabb életteret teremtsen nőtársaink és minden ember számára. Itt szeretném megemlíteni Andorka Eszter evangélikus lelkész nő tevékenységét, aki az egyesület megalapításában meghatározó szerepet játszott és az egyesület egykori vezetője volt. A fiatal lelkész nő tudósként az újszövetségi bibliikum művelője volt, tanulmányait többek között a Közép-Európai Egyetemen végezte. Eszter nemcsak elméletben volt „Isten igaz ismerője” (theos-logos), hanem a mindennapi adakozó krisztusi szeretet szintjén is. Sőt ennél tovább menve feláldozta életét a másokért élő odaadás oltárán, mikor 33 éves korában egy fiatalember, akivel lelkigondozói kapcsolatban állt kioltotta életét. De ugyanilyen szeretettel emlékezünk Dr. Buday Kornélia katolikus teológus nőre is, aki egy darabig szintén a magyar szekció elnöke volt. Munkásságának óriási gyümölcse a 2005-os Nemzetközi Konferencia megszervezése, hisz az ESWTR ekkor nyitott először Kelet-Közép Európa felé, hogy hazánk valóban híd lehessen, a keleti és nyugati-teológiai gondolkodás között. Kornélia sem ragadt le annál, hogy a teológiát, mint tudományt elméleti szinten művelje. Női életének, hivatásának beteljesedését az anyaságban látta. Szakmai karrierje, megkezdett habilitációs munkája eltörpült annak jelentősége mögött, hogy ő is életet ajándékozhat. Boldog anyai örömeit azonban csak mintegy három hétig élvezhette, mikor a komplikált és hosszadalmas vajúdás hosszabbtávú következményeként fellépő agyvérzés elragadta fiatal életét.

Ők a multunk és még sokan, név nélkül. Sok kicsi mindennapi hős, női hősök, akiknek tragikumuk magvetés az egyház életében és akiknek a gyümölcsei vagyunk mi is és a lehetőség, hogy lehetünk.

A jövőnk. A tavalyi évben a vallásközi párbeszéd szellemében elsősorban zsidó testvéreink felé próbáltunk nyitni, az idén a meghívott előadókon keresztül keressük a kapcsolatot más keresztény vallási vagy éppen társadalmi csoportokkal, melyek számára éppoly fontosak a női-kérdések, ahogy a számunkra is. Eddig nem kerestük a nyilvánosságot feltétlenül, de most szeretnénk, ha minél többen tudnának rólunk, hiszen sokak támogatására lesz szükségünk a 2010-es konferencia megvalósításához. Amivel kis hazánk és egyházaink hírnevét, európai megítélését is növelhetnénk.